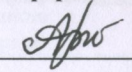

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра адміністративного та інформаційного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри адміністративного
та інформаційного права

І. В. Арістова

“ 23 ” 06. 2020 р.

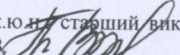
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ВБ 9. Основи права Європейського Союзу

Спеціальність	081 Право
Освітня програма	<u>ПРАВО</u>
Освітній ступінь	<u>бакалавр</u>
Факультет:	Юридичний

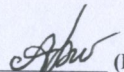
2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з «Основи права Європейського Союзу» для студентів за напрямом підготовки 0.81 Право.

Розробник: к.ю.н. старший викладач кафедри адміністративного та інформаційного права Ткаченко В. В.

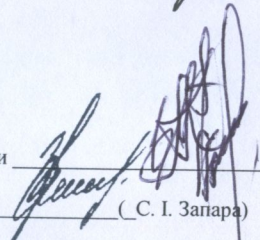
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри адміністративного та інформаційного права.

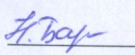
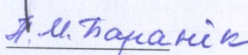
Протокол від 22.06. 2020 року № 22

Завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права (І. В. Арістова)

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми (М. П. Курило)

Декан юридичного факультету (С. І. Запара)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: 02.07 2020 р.

© СНАУ, 2020 рік

© Ткаченко В. В. 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна/заочна форми навчання	
		ЮР с.т.	З ЮР с.т.
Кількість кредитів – 3/3	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право	Нормативна	
Модулів – 2	ОС: <i>бакалавр</i>	Рік підготовки: 2020-2021й	
Змістових модулів: 2		Курс	
Загальна кількість годин – 90/90		1	1
		Семестр	
1		1	
Лекції			
30		6	
Практичні			
30		6	
Самостійна робота			
30	78		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Вид контролю: Іспит		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання (ЮР б.) – 67% / 33%

для заочної форми навчання (З ЮР б.) – 13% / 87%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

ознайомлення студентів:

- ✓ по-перше, з правовими основами формування, побудови та діяльності організації Європейського Союзу;
- ✓ по-друге, з системою джерел та норм права Європейського Союзу, що регулюють різноманітні види суспільних відносин, в яких беруть участь держави-члени та громадяни Європейського Союзу, інші фізичні та юридичні особи.

Завдання:

- ✓ реалізувати зміст освіти відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців;
- ✓ дати студентам систему знань, які допоможуть формуванню правничого світогляду і правосвідомості особистості, виробленню правового мислення;
- ✓ можливість використання отриманих знань в практичній роботі.

Студенти повинні знати :

- ✓ предметну область та розуміти професійну діяльність;
- ✓ як реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- ✓ історію становлення Європейського Союзу;
- ✓ специфіку предмета та основні джерела права Європейського Союзу, їх структуру;
- ✓ інституційну структуру Європейського Союзу;
- ✓ основи правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі.
- ✓ особливості правового регулювання інститутів особливої частини права Європейського Союзу.

Студенти повинні уміти:

- ✓ аналізувати та застосовувати міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод;
- ✓ аналізувати зміст нормативних актів законодавства Європейського Союзу та роз'яснювати їх зміст іншим;
- ✓ логічно (послідовно, з виділенням головного, доказово) викладати правничий матеріал із застосуванням знань різних джерел права;
- ✓ аналізувати правові акти та інші документи за допомогою різних наукових методів;
- ✓ навчитися застосовувати здобуті теоретичні знання при вирішенні практичних питань.
- ✓ самостійно характеризувати процес розвитку Європейського Союзу
- ✓ аналізувати нормативно-правові акти.

Програма навчальної дисципліни

Затверджена Вченою Радою СНАУ протокол № 7 від 26.12.2018 р.

Модуль 1. Загальна частина права Європейського Союзу

Змістовний модуль 1. Загальна частина права Європейського Союзу

Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.

Розвиток Європейських спільнот та Європейського Союзу.

Цілі та принципи Європейського Союзу.

Структура Європейського Союзу.

Права природа Європейських спільнот та Європейського Союзу.

Співвідношення Європейських Спільнот і Європейського Союзу та держав-членів.

Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.

Поняття, цілі та принципи європейського права.

Джерела європейського права.

Правовідносини, що регулюються правом Європейського Союзу.

Система права Європейського Союзу.

Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.

Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи.

Європейська Рада: склад, порядок формування, структура, організація роботи, повноваження.

Європейський парламент: склад, порядок формування, структура, організація роботи, повноваження.

Європейська комісія: склад, порядок формування, структура, організація роботи, повноваження, відповідальність.

Судова система Європейського Союзу.

Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі.

Громадянство Європейського Союзу: підстави набуття та припинення.

Принципи правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі.

Основні права та їх захист зі сторони Європейського Союзу.

Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 рік.

Гарантії прав людини та громадянина в Європейському Союзі.

Модуль 2. Особлива частина права Європейського Союзу

Змістовний модуль 2. Особлива частина права європейського Союзу.

Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.

Становлення загальної зовнішньої політики та політики в області безпеки та оборони:

- Європейське політичне співтовариство;
- Маастрихтський та Амстердамський договори;
- оборонна політика.

Інститути, інструменти та основні напрями загальної зовнішньої політики та політики в області безпеки:

- зовнішня діяльність;
- цілі та принципи;
- інститути та інструменти;
- основні напрями.

Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу.

Загальна торгова політика та торгове право Європейського Союзу.

Джерела торгового права Європейського Союзу.

Європейський Союз в системі всесвітньої торгівлі.

Загальний митний тариф як інструмент торгової політики.

Тема 7. Основи Шенгенського права.

Свобода пересування осіб в контексті міждержавного співробітництва.

Предмет, структура, джерела Шенгенського права. Місце Шенгенського права в правовій системі Європейського Союзу.

Візове регулювання. Єдина (шенгенська) віза.

Шенгенський простір.

Загальні правила пересування та перебування осіб в Шенгенській зоні.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Усього	ЮР с.т.					усього	З ЮР с.т.				
		у тому числі						у тому числі				
	л	п	ла	ін	с.р.		л	п	ла	ін	с.р.	
	б	д	б	д			б	д	б	д		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальна частина права Європейського Союзу.												
Змістовий модуль 1. Загальна частина права Європейського Союзу.												
Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.	12	4	4			4	15	2	2			11
Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.	12	4	4			4	15	2	2			11
Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.	12	4	4			4	11					11
Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в ЄС.	12	4	4			4	11					11

Разом за змістовим модулем 1	48	16	16		16	52	4	4			44
Всього годин за модуль 1	48	16	16		16		4	4			44
Модуль 2. Особлива частина права Європейського Союзу.											
Змістовий модуль 2. Особлива частина права Європейського Союзу.											
Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	16	4	4		5	16	2	2			12
Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу.	16	4	4		5	11					11
Тема 7. Основи Шенгенського права	16	6	6		4	11					11
Разом за змістовим модулем 2	52	14	14		14	38	2	2			36
Всього годин за модуль 2	52	14	14		14	38	2	2			36
Всього годин	90	30	30		30	90	6	6			78

5. Теми та план лекційних занять для д.ф.н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу. План 1. Розвиток Європейських спільнот та Європейського Союзу. 2. Цілі та принципи Європейського Союзу. 3. Структура Європейського Союзу. 4. Права природа Європейських спільнот та Європейського Союзу.	4
2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу. План 1. Історичні передумови становлення та етапи еволюції європейського права. 2. Поняття, цілі та принципи європейського права. 3. Джерела європейського права	4
3	Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу. План 1. Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи. 2. Європейська Рада: склад, порядок формування, структура, організація роботи, повноваження. 3. Європейський парламент: склад, порядок формування, структура, організація роботи, повноваження.	4
	Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі. План 1. Громадянство Європейського Союзу: підстави набуття та припинення. 2. Принципи правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі. Основні права та їх захист зі сторони Європейського Союзу. 3. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 рік.	4
	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	4

План 1. Становлення загальної зовнішньої політики та політики в області безпеки та оборони: • Європейське політичне співтовариство; • Маастрихтський та Амстердамський договори; • оборонна політика.	
Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу. План 1. Загальна торгова політика та торгове право Європейського Союзу. 2. Джерела торгового права Європейського Союзу. 3. Європейський Союз в системі всесвітньої торгівлі	4
Тема 7. Основи Шенгенського права. План 1. Свобода пересування осіб в контексті міждержавного співробітництва. 2. Предмет, структура, джерела Шенгенського права. Місце Шенгенського права в правовій системі Європейського Союзу. 3. Візове регулювання. Єдина (шенгенська) віза.	6
Разом	30

Теми та план лекційних занять для з.ф.н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу. 5. Розвиток Європейських спільнот та Європейського Союзу. 6. Цілі та принципи Європейського Союзу. 7. Структура Європейського Союзу. 8. Права природа Європейських спільнот та Європейського Союзу.	2
2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу. 4. Історичні передумови становлення та етапи еволюції європейського права. 5. Поняття, цілі та принципи європейського права. 6. Джерела європейського права	2
3	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу. 2. Становлення загальної зовнішньої політики та політики в області безпеки та оборони: • Європейське політичне співтовариство; • Маастрихтський та Амстердамський договори; • оборонна політика.	2
Разом		6

4. Теми практичних занять для студентів для д. ф. н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.	4

2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.	4
3	Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.	4
	Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в Європейського Союзу.	4
	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	4
	Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу.	4
	Тема 7. Основи Шенгенського права.	6
	Разом	30

Теми практичних занять для студентів для з. ф.н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.	2
2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.	2
3	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	2
	Разом	6

2. Самостійна робота для студентів д.ф.н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.	4
2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.	4
3	Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.	4
4	Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в Європейського Союзу.	4
5	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	4
6	Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу.	4
7	Тема 7. Основи Шенгенського права.	6
	Разом	30

Самостійна робота для студентів з.ф.н.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу. Правова природа Європейського Союзу.	11
2	Тема 2. Поняття і система права Європейського Союзу.	11
3	Тема 3. Інституційна структура Європейського Союзу.	11
4	Тема 4. Основи правового положення людини і громадянина в Європейського Союзу.	11

5	Тема 5. Правові основи зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу.	12
6	Тема 6. Загальна характеристика торгового права Європейського Союзу.	11
7	Тема 7. Основи Шенгенського права.	11
	Разом	78

Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (виписування, конспектування, опорних конспектів тощо).
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. *Практичні*: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*
- 2.2. *Методи синтезу*.
- 2.3. *Індуктивний метод*.
- 2.4. *Дедуктивний метод*.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Проблемний*
- 3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*
- 3.3. *Дослідницький*
- 3.4. *Репродуктивний*
- 3.5. *Пояснювально-демонстративний*

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, використання проблемних ситуацій, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, інтерактивної дошки.

Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації.

Розподіл балів, які отримують студенти для д.ф.н. (іспит)

Поточне тестування та самостійна робота							СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 - 20 балів				Змістовий модуль 2 - 20 балів							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
4	4	4	4	7	7	6	15	55 (40+15)	15	30	100

Розподіл балів, які отримують студенти для з.ф.н. (іспит)

Поточне тестування та самостійна робота								СРС	Разом за модулі та СРС	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 - 20 балів				Змістовий модуль 2 - 20 балів							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
4	4	4	4	7	7	6	30	70 (40+30)	30	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Основи права Європейського союзу. Методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, підготовки та виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни. Суми – 2016, 40 с.

Рекомендована література:

Базова

1. Дахно, І. І. Право Європейського Союзу: Англо-українсько-російський глосарій [Електронний ресурс] / І. І. Дахно. - К. : ЦУЛ, 2007. - 234 с.
2. Дахно, Іван Іванович. Право Європейського Союзу [Текст] : англо-українсько-російський глосарій / І. І. Дахно. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 4
3. Діалог суспільства і влади: європейські правові стандарти та досвід : збірник документів / ред. В. М. Литвин. - К. : Парламентське вид-во, 2011. - 480 с. - 1
4. Довгань, В. М. Європейський парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу [Текст] : монографія / В. М. Довгань. - К. : КНТ, 2007. - 204 с. - 5
5. Європейське право (право Європейського союзу) [Текст] : навчальний посібник для підготовки до іспитів / укл.: І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - 158 с. - 1
6. Застосування конкурентного законодавства. Практика України, ЄС, РФ та США : збірник / Асоціація протидії недобросовісній конкуренції, Адвокатське об'єднання "Arzinger" ; ред.: Н. А. Іваницька, С. В. Шкляр; укл. Т. Алексєнко [та ін.]. - К. : Юстініан, 2014. - 248 с. - 1
7. Кернз, Волтер. Вступ до права європейського Союзу : навчальний посібник / Кернз В. - К. : Т-во "Знання", КОО, 2002. - 381с. - 4
8. Комарова, Т. В. Юрисдикція суду Європейського Союзу [Електронний ресурс] : монографія / Т. В. Комарова. - Х. : Право, 2010. - 360 с.
9. Трихліб, Крістіна Олексіївна. Гармонізація законодавства України і законодавства ЄС: наближення загальноправової термінології [Текст] : монографія / К. О. Трихліб. - Х. : Право, 2015. - 224 с.

10. Харитонова, О. І. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства : Європейські традиції [Текст] : посібник / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов. - 2-ге вид., доп. - Х. : Одісей, 2006. - 624 с. - 10

11. Харитонова, О. І. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства : Європейські традиції [Електронний ресурс] : посібник / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов. - 2-ге вид., доп. - Х. : Одісей, 2006. - 624 с

Додаткова

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навчальний посібник. – К.: „К.І.С.”, 2006 р. – 300 с.
2. Европейское право / Под ред. Л.М. Энтина. М., 2000.
3. МатіасГердеген. Європейське право. К.: „К.І.С.”, 2008 р. – 523 с.
4. Европейский Союз: Путеводитель. М., 1998.
5. Европейское право / Под ред. Л.М. Энтина. М., 2000.
6. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: навчальний посібник: пер. з англ.-К.: т-во „Знання”, КОО, 2002 р.-381 с.
7. МатіасГердеген. Європейське право. К.: „К.І.С.”, 2008 р. – 523 с.
8. Основы права ЕвропейскогоСоюза. Учебноепособие / Подред С.Ю. Кашкина. М., 1997.
9. Право ЕвропейскогоСоюза: Правовоерегулирование торгового оборота. Учебноепособие. М., 1999.
10. Топорнин Б.Н. ЕвропейскиеСообщества: право и институты. М., 1993.
11. Топорнин Б.Н. Европейское право. М., 1998.
12. Хартли Т.К. Основы права ЕвропейскихСообществ. Введение в конституционное и административное право Европейских Сообществ. М.; Будапешт, 1998.

Електронні джерела:

- <http://www.euro.eu.int> - інтернет-ресурс, присвячений валюті євро
<http://www.tacisto.uralinfo.ru/es.html> - інтернет-ресурс, присвячений ЄС
<http://www.ceps.be> - центр європейських політичних досліджень, Брюссель
<http://europa.eu.int> – офіційний ресурс, присвячений Євросоюзу
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex> - європейське законодавство
<http://eu-directory.ea-ua.info> - Довідник з євроінтеграції
<http://europa.eu.int> - Веб-портал Європа (Європа)
<http://ukraine-eu.mfa.gov.ua> - Представництво України при Європейському Союзі
<http://www.delukr.cec.eu.int> - Представництво Європейської Комісії в Україні
<http://www.euabc.com> - Інтернет-глосарій термінів ЄС
<http://www.eurolib.kiev.ua/ua/> - Віртуальна бібліотека з європейської інтеграції
<http://www.europa.dovidka.com.ua> - Глосарій термінів Європейського Союзу
<http://eu.prostir.ua> – Європейський простір